

Abonamentul:

Pentru monarhie:
Pe an 12 cor., $\frac{1}{4}$ an
6 cor., $\frac{1}{4}$ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 fr., $\frac{1}{2}$
an 9 fr., $\frac{1}{4}$ an
4 fr. 50 cm.

Fóea apare înfie care
S á m b á t á.

Unirea

Inserțiuni:

Un șir garmond:
odată 14 fil., a doua
oră 12 fil., a treia
oră 10 fil.

Tot ce privește fóia,
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirei”
în
Blaș.

Fóe bisericéscă-politică.**Anul XIII.****Blaș 7 Novembre 1903.****Numărul 45.**

Guvernul Tisza.

E deja fapt implinit: contele Stefan Tisza, ca ministru președinte, a alcătuit noul cabinet ministerial, și e chemat se scape țara și parlamentarismul maghiar din impasul în care a ajuns.

După fiascul ce l'a întâmpinat cu ocaziunea primei incredințări primite din partea Maiestății Sale de a forma cabinet, când toți politicienii mai de samă refuseră a intra în cabinetul lui — se părea că stéua politică a contelui Tisza a apus.

Și iară-l acum de-odată în fotoliul presidial, așa zicând luând moștenirea tatălui său Kolomán Tisza, care a stat ca primier al Ungariei, mai mult ca ori și care alt ministru.

Va fi și domnia fiului atât de lungă ca a tatălui, ori de-o scurtă durată, viitorul va decide, dar ori cât de lungă ori scurtă va fi, că va fi atât de volnică și aspră ca a tatălui, se pare a fi evident, din vorbirea program rostită în casa magnaților, în ședința din 4 a l. c.

Mercuri guvernul Tisza a voit să se presinte în casa deputaților spre a-și desfășura programul.

Opoziția înse — în mare parte a rămas fidelă poziției avute, de a continua obstrucția și în contra guvernului Tisza. Pe tema demisionării din presidentura dietei a contelui Apponyi s'a iscat o discuție lungă și înfocată — și numai prin șiretenie l'a succes contelui Tisza a ceti în dietă actul de denuire al Maiestății Sale, și a-l strapune Casei magnaților, ca în ședința de după amiază a casei magnaților, guvernul să se pótă presenta acolo.

În casa deputaților așa dar guvernul nu s'a putut presenta și nu și-a putut desfășura programul — în schimb înse contele Stefan Tisza și-a desfășurat programul în casa magnaților.

Acéstă vorbire program, ca viitórea normă de activitate a noului guvern ne intereséză și pe noi — cuvine-se deci a ne ocupa și noi de ea.

Înainte de tóte contele Tisza s'a ocupat de chestia militară, care a produs și a fost cauza încurcătorei politice actuale.

Le-a promis multe concesii, mai multe póte la câte s'aũ acceptat maghiarii, chiar de la contele Tisza.

A promis între altele, că casarmele ridicate de stat vor purta inscripții și unguresci și germáne, iar celea ridicate de comune și municipii inscripții numai unguresci.

Emblema armatei pe viitor va fi duplă; la tribunalele militare va asigura și limbei maghiare locul cuvenit; oficerii maghiari și recruții maghiari, vor fi împărțiți la regimentele maghiare din țară. Punctul principal l'a pus înse contele Tisza pe educațiunea militară, promițând că pe viitor cadetii așa vor fi educați cât ieșind din scóla de cadetși se scie vorbi unguresce și că pe viitor în institutele maghiare limba maghiară va fi propusă în proporțiuni mai mari, înființându-se anumite fonduri, cu destinațiunea de-a cresce oficeri, din clasa mijlocie, cât se pot de mulți tineri magiari. Își face ilusii prin acestea contele Tisza și lui și altora, că generația viitóre de oficeri crescută fiind ast fel în spirit maghiar, va aduce cu sine ca o urmare firească limba de comandă maghiară. Întru cât vor fi realizabile visurile prea mature și fantastice a le contelui Tisza viitorul va decide — dar opoziția cu programul militar a lui Tisza îndestulită nu e.

A mai insistat apoi contele Tisza asupra situației financiare a țerii, asupra chestiei sociale și economice, și asupra altor lucruri de mai puțin interes pentru noi.

Din vorbirea program a lui Tisza pe noi pe Români trei lucruri ne intereséză și anume, și-a rostit contele Tisza cuvintul în chestia naționalităților, a instrucțiunei confesionale și a autonomiei catolice și congrueri.

În chestia naționalităților — după ce a declarat mai întâi că guvernul lui e liberal — a spus, că politica lui este construirea statului național maghiar. Va ține cont de drepturile și libertățile cetățenilor nemaghiari, dar va purcede cu deplină rigóre față cu agitatorii, cari ațita naționalitățile în contra statului, față de cari în cas de lipsă legile se vor înăspri. Nemaghiarii patrioști vor fi atrași și îmbrățosați cu iubire de către maghiari.

Cu alte cuvinte, politica lui Stefan Tisza va fi politica de înfrățire de la Arad, politica de îndulcire.

Accia dintre naționalități cari vor puté fi menajați, vor fi menajați și îndulciți de către maghiari — cei neînduplecați, „agitatorii” vor fi frânți în măsuri excepționale!

Nu e mirare, e fiul tatălui său, și dacă ne-ar mai fi spus contele Tisza, ce înțelege el sub cuvintul „agitator” de sigur pe toți căți nu-și reneagă limba și neamul — am fi în clar și în curat cu politica volnică și eutropitóre în chestiunea naționalităților a contelui Stefan Tisza poreclit „mână tare.” Nu a avut de ce să se espectoreze Bánffy Dezső, că politica lui Stefan Tisza, în chestiunea naționalităților va fi o politică blândă de frățietate. Tisza de bună sémă îl va urma pe Bánffy în volnicie de nu-l va întrece,

Vorbind de regularea salariilor la oficialii, profesorii și învățatorii de stat — promite, că va aduce în îndeplinire acéstă regulare de salar proiectată, dar ca se fie just nu o va puté face fără numai regulând cu o cale și salariile oficialilor municipali și a pro-

Cetiți! — BEN HUR — Cetiți!

— Unul dintre cele mai sensaționale, instructive și moralisátóre romane. —

F. 8°. 1047 pag. costă numai 2 cor. 90 fil.

A apărut în editura „Unirei”.

profesorilor salarisați foarte slab și a învățătorilor confesionali. Lucru evident: prin vre-o lege specială li-se va impune confesiunilor să dea profesorilor salare cum ar la stat,

Se declară fățiș în contra statificării învățământului confesional, imposibil ținând de realizat acest lucru în actualele împrejurări. În schimb înse promite ajutor de stat școlilor confesionale „vrednice“ adăugând înse imediat, că pe propunerea limbii magiare în școlile nemagiare, va pune pe viitor un pond mai mare ca în trecut.

Clar apare și aici politica șovinistă a noului guvern: silirea cu forța a școlilor confesionale de-a recurge după ajutor la stat spre a plăti învățătorii și profesorii, ca apoi mai pe urma pe baza acestui ajutor guvernul să aibă drept de amestec în afacerile lor, să le potă impune limba magiară.

Nu vrea statificarea școlilor confesionale. Asta ar fi o sarcină ce acum statul nu ar pute suporta. Vrea să le susțină și mai departe confesiunile — și totuși guvernul cu un mic ajutor, cu o sumă bagatelă, se potă pune mâna pe ele. Dôr e lucru știut de Tisza, că școlile noastre și așa cum sînt abea să pot susține din lipsa de mijloce. Ce va fi de ele când va trebui să mărescă plățile învățătorilor? Ele de ele se vor da în mâna guvernului — așa raționază așa visază contele Tisza.

Asupra autonomiei catolice și congruei se rostesc scurt: dorește realizarea lor grabnică și ecuitabilă.

Acestea sînt punctele, cari ne interesază pe noi din programul noului guvern.

Clar apare din ele, că noi nimic bine nu avem să așteptăm de la guvernul Tisza, care nu însămnă alta de cât inaugurarea erei tatălui său a lui Kolomán Tisza.

Intru cât eventualele politice ce vor succeda vor susține la putere guvernul Tisza, ori îl vor dobori după o scurtă durată, ne va arăta viitorul.

Institutele noastre de învățămînt.

Continuăm azi firul de mult întrerupt. Am ajuns la *Programa gimnasiului gr.-cat. și școlilor elementari din Beinsț pe anul școlastic 1902/3*. Programul e redactat de domnul director Ioan Butean, și e tipărită românește și ungurește. Partea primă are în frunte portretul frumos executat al episcopului Demetriu Radu, și câte-va note biografice de profesorul Teodor Bule. urmăză apoi o disertație despre viața și activitatea lui Demostene, scrisă de profesorul Ioan Fersigan. Limba și stilul lasă mult de dorit și arată că scriitorul gîndesc în altă limbă și nu românește. Tot asta trebne să o spunem de totă broșura („Directorul din *resône sanitare*.” „Se concede L. V. a face examen de *suscepțiune*” „Se concede lui S. B. ași *continua studiile mai departe*” „Tesele la *maturitatea verbală* — “ ș. a.)

Urmază conspectul manualelor „*foloșinde*“ în 1903/4 și raport despre internatul Pavelian de băieți. Însemnăm, că sînt fost găzduți în internat 118 elevi, 49 pentru plată și 69 *beneficiați*, din acestia 24 integralisti, 18 integralisti supranumerari, 26 medialiști, 1 supranumerar și 49 solvenți. Iată o mică parte din faptele pline de bunătate a fericitului Episcop Pavel!

Din planul orelor apare, că la întreg gimnasiul limba română s'a propus în 18 ore magiara în 29 și latina în 39 multe ore 23 are și matematica.

În capitolul „*Augmentul* (?) mijlocelor de învățămînt”, aflăm că biblioteca profesorală nu numai a primit în dar, fără a și cumpărat o mulțime de cărți ungurești și foarte puține românești. ast fel nu-i mirare, că se scrie rău românește la Beinsț, și că „bibliopolii” noștri nu pot subsista. Un merit neperitor și-a câștigat venerabilul redactor al „*Familiei*”, care a dăruit 365 opuri bibliotecii profesorală, cu puține excepțiuni, tot scrieri în limba română. Tot așa și domnul Victor Rusu, profesor în retragere, numai cât acestea is aprôpe tôte nemțesci ori ungurești. Pentru biblioteca tinerimii s'au procurat multe scrieri românești bune; de ar fi numai cetite cu grije! De asemenea s'au înmulțit și celelalte colecțiuni și muzee.

Urmază o statistică specială de gimnastică cu elevii din clasele superioare, însemnându-se puterea brațelor, a picioarelor și creșterea sa și scăderea puterii. Din acesta se vede, că gimnasticii i-se dă multă atențiune, ce se vede și din succesele tinerimii pe la emulațiunile reguicolară.

Aci se întrerup datele despre gimnas și se trece la școala elementară; însemnăm că școala are 1 director, 3 *docinți* și 4 catecheți străini. Numarul elevilor în cele

FEUILLETON.

LA FRĂȚI,

escursiune în Sicilia.

— disertație ținută în 26 Oct. n. la serata casinei române din Blaș. —

(Fine.)

Iată în față cu universitatea o statuă frumoasă. Este alui Bellini († 1835). Privim cu mult nesăț simpatia figură a maestrului care la începutul secolului trecut a făcut onore patriei sale lăsând omenimei operele clasice *Norma* și *Sonnambula*. El s'a immortalizat pe sine, dar aureola-i strălucită aruncă lumină asupra Cataniei locul născerii sale. A! Cataneezii sînt mândri de Bellini al lor. Un mare edificiu de teatru îi poartă numele. În frumoasa grădină publică din mijlocul cetății, din flori naturale îi construiesc tipul cu însemnele muzicii și de departe se pot ceti scrise cu litere compuse din flori cuvintele: „oh bello a me ritorna” din opera „*Norma*”. Șiruri de statue de-a-lungul umbrăselor călătorisesc memoria bărbaților mari ieșiți din Catania. Între acele aflăm și bustul actualului profesor filoromân, a distinsului poet al Siciliei Rapisardi. Pe pedestalul aceleia cetim memorabilele cuvinte cu cari Garibaldi salută pe poet: „all' avanguardia della cultura noi vi seguiamo”! Multe am pute învăța de la frați.

Frumoasa Catania are atîta farmec, în cât cine plecă și o lasă, este cuprins de

jale. Cu regret o părăsim și noi, ca se plecăm la Palermo. Pentru variațiune facem escursiunea cu trenul. Adevărat, că trenurile italiene peste tot lasă mult de dorit, când ne aducem aminte de ale noastre, incomparabile ca confort, comoditate și mai pe sus: ieftinătate. În schimb ne compensază manierele fine ale oficialilor, cari sînt conșii de poziția și chemarea lor că ei sînt pentru publicul călătorii; natura ne ofere tablouri pitoresci, peisaje neîntrecute priveliselor încântătoare sub al Siciliei cer senin și aer cald, dar binisor stimpărat cu vînturi din spre mare, de bôrea văilor dintre munți. Țară dulce și frumoasă, dragălașă insulă, la tine a gîndit poetul, când a exclamat:

„Colo în țara unde crește,
Ciparusul pîn la nori,
Unde crinul înflorește
Într'un an de două ori!”

Încantați, în dulce reverie, sburăm cu trenul, par'că alungăm timpul. Și timpul fuge neobservat. Ne apropiem de capitală.

Un moment Vă rog, lăsați sublimelile priveliselor ale munților bogăți în tablouri romantice, întorceți privirile de pe văile îmbelșugate, ca se vă uitați în nemijlocita apropiere a liniei ferate. „Ce sînt acele flori roșii, înflorite de sus pînă jos de ambe părțile căii ferate? Par'că trecem printr'o mare de rubine!” . . . Dar, iată trenul se oprește la o haltă și avem îndemănarea să le privim mai de aprôpe: sînt tufe dese și înalte de *pelargonii*, ce cresc aici și iarna sub cerul liber ca plante perenale. Puțin mai departe alt fel de plante exotice fac spalir pe lînga linia ferată. Sînt pline de spini țepoși, au flori galbene și fructe

verzi-gălbui, de mărimea nucilor încărcate de spini ca și foile cele late și cărnoase. La prima vedere ne convingem, că sînt *cactusii* cei ce pe la noi îi cultivăm ca ornamentali în locuri sorite peste vară, iarna înse îi simțim de ger prin florării și prin pivnițe dar față de al noștri sînt gigantici în mărime.

În Italia se numesc și „fighi d' India” „*ficus indica*” smochine de India. Fructele au un gust de portogale, dulci acri și recoritore. Sînt *cel mai nou* articol de comerț, chiar de export din Sicilia.

Cel mai însemnat comerț în tôte privințele îl face capitala Palermo cu cel mai mare port situat într'un sîn de mare dreptunghi. Un semicerc de munți de piatră de var încing cetatea din spre apus. De pe promontoriul *Gallo* privind spre miază-zi vedem *M. Pellegrino*, înalt ca de 650 m. cu forme bizare, se coboră tare peziș spre mare. De cealaltă parte a baziunii se înalță un alt munte singuratic. Între corona de munți și între mare se întinde minunatul șes numit *Scoica-de-aur* („*Conca d'oro*”) pompos împodobit cu plante meridionale. Palermo este perla acestei scoice de aur. Fundamentele acestei cetăți de trei ori milenari le-au pus fenicienii. Veduta cetății este fermecătoare de pe vîrfurile cel plan al edificiului arabesc numit *Zisa*. Așa peisagiul întrece ori ce întipuire. „Munții mari în departare se ved ca turbure noor, vara este la picioare și iarna pe fruntea lor!”

Culmile munților, par'că le-ar fi ciselat cu artă dorică, presintă sublimă încrețitură; în vale sînt păduri de portocale și vezi grădini și vile; iar pe lîngă mare

patru clase a fost de 57 din cari 32 gr.-cat. 18 gr.-ort. și 7 de altă confesiune. Progresul în studii și purtarea morală a fost bună.

Din conspectul beneficiarilor cu stipendii însemnă sumă de aproape 6000 cor. ce s'a împărțit tinerilor. Bine ar fi când s'ar face mai evident. câți bani se împart între studenții din fie care fundațiune separat și cât face apoi suma totală, noi le-am adăns în fugă.

Corpul profesoral de la gimnas constă din 1 director și 16 profesori, apoi 4 catechești pentru elevii, cari nu-s de religia gr.-cat, 3 profesori de studii extraordinari și 1 medic.

Numerul elevilor a fost de 380 ordinare și 5 privațiști; 171 gr.-cat. 153 gr.-ort. 27 israeliți etc. din acestia 324 români. și 61 magiari. ad sciut numai românesce 34. nu mai ungresce 23. limba magiara de tot a vorbit-o 351 elevi. Eminentii din toate obiectele au fost 25. Iar cu unu sau mai mulți nesuficienți 95 elevi.

Din cronica gimnasiunii însemnă, că la emulațiunea gimnastică din 20—22 Mai n. (ținută par'că la Dobrișin) au luat parte 22 tineri, dintre cari 1 a primit medalie de argint și 1 de bronz, institutul asemenea medalie de bronz și diplomă. Au mai fost premiați cu bani și cărți pentru progresul în studii și alți elevi.

Sub titlul „Visitațiunii oficiose“ se amintesc „ziua de 14 Octobrie 1902“ care „va rămâne nestersă din anele institutului nostru“ căci „atunci furăm fericiti a saluta în mijlocul nostru pe Înaltul Ministeriu de culte și instrucțiune publică de Iuliū Wlassics“ . . . și așa mai departe pe același ton „fericitat.“

La urmă se publică vorbirea directorului gimnasial la festivitatea de dobiș.

aranjată întru memoria Episcopului Pavel; urmăz esamenele octavanilor, raport despre „fundul“ pentru ajutorarea tinerilor miseri și despre „fundul“ tinerimei scolare, amindoue neînsemnate. și apoi câte-va instrucțiuni pentru anul viitor.

Partea ungrescă are în frunte portretul lui Nátafalussy Kornél, directorul suprem al cercului Oradea-mare. . . . pentru ce asta? nu pricepem!

În legătură cu Programa gimnasiunii aducem *Programa scólei civile gr.-cat. publice de fete din Beiuș, pe 1902/3.* Și acesta are în frunte același portret bine succed al Ilustratului Sale Episcop. Dr. Demetriu Radu, patronul scólei. Urméză imediat o notă de 1 1/2 pagine despre visita Ministrului Wlassics și apoi o schiță biografică a noului Episcop.

După acesta urmăz un articol de politică economică sub titlul: *Scóli repetiționale economice. Împrumut de stat de 200 milioane pentru investiții*, în care se insistă din toate puterile pentru înființarea scólelor repetiționale economice. nu numai pentru băleți, ci și pentru fete. — și apoi un plan de învățămînt detaliat pentru fie care semestru, împreună cu un plan de cetire și de teme scripturistice pentru fie care obiect de învățămînt și la urmă consemnarea manualelor, cari se folosesc în scóla.

Corpul didactic constă din 10 profesori și 1 catichet pentru elevele gr.-ort. În conspectul órelor româna și magiara is trecute cu câte 13 ore. aritmetica și lucrul de mână cu câte 12.

Din datele statistice însemnă, că au fost 78 eleve, din cari 6 gr.-ort. și 1 israelită care e trecută de naționalitatea magiara. Dintre eleve 1 singură a vorbit numai românesce, celealalte (71) au vorbit

și ungresce și unele (6) toate trei limbele patriei. Progresul în studii și purtarea morală au fost bune. Lucrurile de mână lucrate de eleve au fost 1175 bucăți.

Din cronica scólei relevez un lucru ce l'am observat și în programa gimnasiunii: în Sâmbăta lui Lazar și Dumineca Floriilor adecă tuturor elevelor li s'au ținut eserciții spirițuali prin profesorul de religie și apoi Luni s'au cuminecat. Acéstă datină foarte frumoasă nu se practică nici chiar aici unde așa de ușor s'ar puté esecuta.

Raportul scólei se încheie cu instrucțiuni pentru anul scolar 1903/4. Urméză partea a doua: raportul despre internatul de fete cu chipul institutului. Tot aici se publică un frumos discurs rostit de D-șora Fabian, la sedința festivă ținută în memoria Episcopului Pavel.

Internatul are în frunte ca rector pe neobositul *Alexandru Gera*, și directórá pe domnișóra *Octavia Stolojan*.

Amenușit să publica modul de educație și instrucțiune a internistelor, temele de conversație în fie care limbă, instrucțiunea în pian, croit ș. a. așa cât de la prima privire ori cine pôte să și câștige convicțiunea basată, despre chipul superior și neintrecut, în care e condus internatul de la Beiuș, care netăgăduit e cel dintăi institut de acest fel la noi. Numerul elevelor găzduite în Internat a fost de 73. de sigur și aci celea mai multe beneficiate cu stipendii.

Impresia generală ce o face programa, e asemănarea desevlășită cu institutul de care vorbește.

Sperăm să terminăm în numărul viitor, pomenind de scóla de fete a Asociațiunii și scóla comercială din Brașov. Alte programe nu ni s'au trimis.

cetatea cu turnuri înalte și cu numérose cupole mărețe, luciul mării dia departare străluce ca măreță oglindă versând lumina albastrie. Figura orașului este un paralelogram de pe țărmul mării spre apus. Dóné strade principale se strătaie formând un octogon împodobit cu frumoșe fântăni săcitoré și cu statuele regilor spanioli. De acolo se pot vedé cele patru porți principale. Ne reamintim forma castrelor romane. Cel mai frumos loc de primblare în cetate este tot țărmul mării „marina“. Frumșeța internă a cetății nu-i în proporțiune cu farmecul girului. Edificiile private sînt neînsemnate și puțin comode, dar cele publice sînt interesante ca stil amestecat din arabese, maur, spaniol. Palatul regesc din capetul stradei corso Vittorio Em. este un măreț castel în diverse stiluri: „capella palatina“ și *catedrala* din apropiere sînt monumente din timpul Normanilor. Împodobite cu frumșeța stilului roman, bizantin și maur. La póta muntelui Pellegrino este palatul regesc „La Favorita“, un adevărat pastel chinez; iar pe culmea muntelui se înalță capela *Sântei Rosalia*, patróna Palermului, și cel mai însemnat loc de peregrinaj al Siciliei. Pe terasa ce impresórá cetatea se vedé foarte multe și frumoșe vile, își aduc aminte de zisa lui Pliniu: „occelli Italiae“ ochisorii Italiei — ca tot arâte palaturi, monasterii cu poziție frumoșe. Călătorii se nu-și pregete a cerceta claustrul capucinilor cu catacombe renumite. În cari trupurile mórte nu putredesc. Nu ve speriați, stim. Înșoțorii nu vreaú să vé îngrozesc cu chipuri din catacombe; poștiți spre miéză-zi-răsărit trecem prin orașul *Bagheria* cu multe și frumoșe vile luăm calea spre apus miéză-zi

și printre lungi șiruri de arbori ornamentali — cum numai la Versailles și la Schönbrunn mai vezi, — printre grădini și vile sosim „la Palermo în *Monreale*“, pe care l'a cântat după merit Alexandri al nostru. Orașul are la 20 mil locuitori. Catedrala cea pomposă este prea interesantă ca monument din timpul normanilor și a maurilor.

La Nord-Vest într'o regiune muntósă romantică vedem claustrul S. Martino. al părinților benedictini. Dar timpul nu ne concede să le cercetăm toate aceste frumșețari. Ne întorcem în cetate. Palermul e cetate mare. cu 250 mil de locuitori. Are industrie însemnată. Numérose fabrici de metășării, de bumbacuri; aurarii și argintarii palermitani sînt renumiți. Arsenalul de mări dá ocupațiune la mai multe mil de locuitori. Comerțul crește și înflorește zi de zi; dar este mai mult în mâinile anglésilor și genovesilor. Mil de ómeni cu daraveri mișue în cele două porturi păzite de două forturi.

Și sciință se face în Palermo. dlor. nu numai industrie și comerț. Acolo este celebra universitate cu profesori de renume european. Ca artiști se distinseră palermitanii pe terenul poesiei și a muzicii. Darul cântării cu vócea se pare că l-au erezit mai cu îmbelșugare de la natură. Între artiști să-mi permiteți a aminti două cântărețe moderne: A. Pinto de la opera teatrului de la Scala din Milano, apoi Adel. Ristori cunoscuta artistă tragediană din familia celebră Ristori, din care eși profesorul de limbele neolatine din Mesina. Dar timpul sbóră iute. Nu vé pot vorbi azi despre cultura modernă, nici despre urmele culturii române din Panormus. răpit din mâinile cartagineilor încă pe la anul 254 a. Chr.

de străbunii nostri învingători. Rămâne ca monumentele culturii antice și moderne să le cercetăm cu altă ocaziune fericită. Ne luăm de o căm dată adio de la undele riuului Orethos. adio Siciliei, lung adio. pân la revedere. Iar D-Vóstre mulțumiri, pentru paciența și atențiunea cu care m'ați onorat în acéstă excursiune!

Blaș. 25/10 1903.

A. Viciu.

Ascultați fi învățatura tatălui și luați aminte a cunoșce socotéla. Pentru că dar bun hărăzesc vóue; cuvintul meu să nu-l părăsiți. Pentru că și eu am fost fiú tătâne-meu, ascultător și iubindu-mé în fața mamei. Cariú mé învăța și zicea: razime-se cuvintul în inima ta, păzesc poruncile, nu uita. Câștigă înțelepciunea, câștigă priceperea; să nu uiți nici să treci cu vederea graiul gurii mele, nici să te abați de către graiurile gurii mele. Să nu părăsesci pe ea și se va ține de tine; iubesc pe ea, și cruța-te-va. Începătura înțelepțiunii este a câștiga înțelepciunea și în totă cugetarea ta câștigă pricepere. Îngrădește-o pe ea, și te va înalța; cinstește-o pe ea pentru ca să nu te cuprinză. Pentru ca să dele capului tóu cununa de daruri și cu cununa deșteptăciunii va scuti pe tine. Auzi fiule și primesc ale mele cuvinte, și se vor înmulți ție anii vieții tale, pentru ca să-ți faci ție multe căi vieții. Pentru că căile înțelepțiunii te învăț și te puiú pe tine la cărări drepte.

Paremiile.

Oatolicizarea Macedoniei. — Reproducem în întregime acest articol apărut în „Vremea”: de Marți 21 Oct. v.

Se știe că agenții vesnic veghetori ai propagandei catolice nu pierd din vedere nici un prilej pe care îl găsec prielnic pentru a converti la catolicism populațiile necatolice. Nu puteau deci să neglijeze a trage vre un folos din tragicele evenimente, cari s'au desfășurat în vremea din urmă și se desfășoră încă în Balcani.

Din cele de mai la vale se pare, că propagandiștii au izbutit să atragă în partea lor și pe Sultan, care ar vedea în trecerea populației Macedonene la catolicism un mijloc prin care s'ar slăbi acordul austro-rus.

Ast fel, într'un recent număr „*Indépendance Belge*” a publicat o veste din Constantinopol după care Sultanul, pentru pacificarea Macedoniei, a hotărât să propună congregațiilor catolice gonite din Franța să se instaleze în patria lui Sarafoff! . . . Spre a atinge acest scop — zice organul belgian — Sultanul a dat ordin reprezentantului Turciei în Paris, Munir-bey să facă ori ce înlesniri congregațiilor, cari s'ar decide să se instaleze în Macedonia.

La Ildiz-Chiose se crede că congregațiile filantropice etc., mai su sémă în momentele astea de restricție, vor putea să prindă rădăcină în Macedonia și să îmbilneză populația rebelă. Principalul este înse, să se slăbescă influințele exarchiei bulgare și a patriarhului grec, care sînt socotite ca agențiile puternice ale influențelor ortodoxe ruse în Peninsula Balcanică și cari nu convin nici unei puteri aliate sau ne aliate imperiului rus. . . Combinațiunea deci va fi bine vedută de toate puterile afară de Rusia, singura cea adevărată apărătoare a creștinismului în Turcia. (Ce bunăta! Redacțiunea „Unirii”). Este important înse, că „*Nene Freie Presse*” crede, că admiterea acestei manopere a Sultanului, care este absolut în interesul situației interne a Franței, poate strica alianța balcanică austro-rusă, asigurând înse Turciei protecțiunea franco-italiană contra controlului macedonean exclusiv austro-rus. . .

De mai multe ori s'a vorbit de răzlete casuri de convertire a unor sate ortodoxe din Macedonia la Uniune, cu scop de a se pune la adăpost populația bulgară de barbariile turcești. Acestea înse nu sînt fapte întimplătoare; e la mijloc un întreg sistem bine înjghebat, care nu este fără șansă de reușită, mai cu sémă, că acest mijloc de apărare contra Turcilor are deja tradițiunii în politica bulgară. Să amintim numai agitațiunea energică pentru uniunea papistașă condusă de Dragan Tancow, în al șeselea deceniu al secolului trecut. Agitațiunea acésta a Nestorului omenilor de stat ai Bulgariei, era atunci aprópe de reușită.

Acela-și lucru se întimplă azi în Macedonia.

Ziarul „*Vecern Pošta*” după ce confirmă știrile despre o propagandă energică și sistematică în Macedonia, crede, că planurile papistașe pot reuși foarte ușor; „*Trebne se recunoscem*, zice ziarul din Sofia, că Bulgarii în tot de una prețuiaș religia din punctul de vedere practic. În tradițiunile noastre seculare religia a fost arma pentru apărarea existenței naționale sau pentru atingerea scopurilor politice cari n'au avut nimic comun cu religia. Chiar creștinisarea poporului bulgar de către Boris a avut caracterul unui act politic. În urmă, timp de câte-va secole, urmașii lui se apropiă câte o dată de Roma, altă dată de Bizanțiu, conform șanselor politice și dezvoltărelor relațiilor internaționale. În aceste șovăiri se arată perfect de bine realismul spiritului politic bulgăresc, care este unul din cele mai caracteristice momente ale psihologiei poporului bulgar.”

Din momentul, când Tancow și părintele Sokolow s'au dus la Papa Pin al IX. de mai multe ori se ivea în momentele

grele ale Macedoniei idea de a trece populația bulgară la Uniune. Și dacă idea acésta n'a fost până acuma realizată trebuie în tot cazul luat în considerațiune, că n'a fost nici combătută din partea populațiunii. . .

„*Vecerna Pošta*,” discutând chestia dacă trecerea Macedoniei la Uniune, ar fi folosit cu ceva populațiunea acestei provincii, crede în tot cazul, că acésta ar fi un desastru național pentru Bulgari. (Nici că se puté respunde altcum! Red. U.)

Iar, în ceea-ce priveșce ajutorul real al vre unei puteri, autorul presupune, că numai Austria ar fi putut a se interesa mai mult de reușita acestei agitațiuni.

„Dar Austria este cel mai mare, cel mai pervers și cel mai puternic vrășmaș al bulgărismului. Care om cu minte va aștepta ajutorul și scăparea din partea ei? Este adevărat, că dînsa promite mult în Macedonia dar cele promise n'an în vedere de cât interesele sale proprii.

„N'ar fi deci de mirat dacă politica ei va proba agitațiunile papistașe în Macedonia, căci despărțirea religioasă ar fi pregătit terenul pentru domnia Austriei și aici, cum domnesce acuma în Bosnia și Hertegovina, unde diferențele religioase între sêrbii, servesele politicianilor Austriaci ca *instrumentum regni*.

„Slavii de sud din Austria sunt slabi din cauză, că se împart în catolici și ortodocși. . .

„Diplomația vieneză caută a inocula aceea-și bolă și în Macedonia. . . Iată la ce pôte aduce Uniunea cu Roma a unei părți a populațiunii bulgare.” . .

Tot în legătură cu activitatea pe care o desfășoră agenții propagandei în Macedonia putem pune știrile șosite cu privire la visita făcută la Vatican de Monseniurul Delenda delegatul catolic în Orientul european, episcop al Ateni. Mrl. Delenda a spus, că Grecii uniți ar fi fericiți dacă Papa ar cere puterilor intervenirea în Macedonia.

Așăderea vizita făcută cardinalului Gotti, de episcopul Filipopolului, care a înmănat prefectului Propagandei un lung memoriu, obținend înseminate sume de bani pentru ajutorarea creștinilor din Macedonia.

Propaganda acésta a catolicilor în Macedonia trebuie să ne intereseze mult, căci ea se va întinde fără îndoială și la Aromânii din Macedonia. Propaganda va fi cu atât mai primejdioasă pentru ei cu cât noi nu avem nici o căpetenie a Bisericii noastre ortodoxe în Turcia.

Revistă politică.

Franța. Cancelarul Rusiei contele Lamsdorf, mergend la Paris a dus președintelui Loubet o scrisóre autografă a Țarului. Atât din cuprinsul autografului, cât și din convorbirea avută cu Delcassé, rezultă că Țarul doreșce pacea și că va lucra din resputeri pentru susținerea ei; în acela-și timp se simte fericit, că aliata sa Franța i-a rămas credincioasă și că ea încă țintesce la susținerea păcii.

România. Zilele acestea s'a făcut o remaniere în guvern. Dl Eugen Statescu, ministru de justiție, care a ocupat în diferite rînduri acest portofoliu și e un diplomat escelent, din motive de sănătate a fost silit să se retragă. A fost numit în locu-i dl Alesandru Giani un jurist distins.

Dl Ionel Brătianu, ministru de externe a fost decorat de Țarul Rusiei cu marea cruce a ordului sf. Ana, iar secretarul aceluși minister D. Nanu cu ordul Stanislau.

O telegramă șosită din Bucuresci vestesce, că rezultatul definitiv al anului bugetar se va încheia cu un escedent de preste 32 milioane franci. Prisosul acesta va contribui și mai mult la echilibrarea finanțelor, șguduite anii trecuți.

Sêrbia. E vorba de o nouă conjurațiune. Oficierii sêrbi indignați peste măsură de crima omoritorilor familii regale, cêrcă toate mijlocele să scape armata sêrbă de ast fel de indiviși. Se anunță că la Sabaș au fost areștați 7 oficieri de cavalerie și la Belgrad 1 căpitan, suspișionați că ar face parte din o conjurație, a cărei plan era, să departă cu forța preste frontieră pe oficerii criminali.

Corespondințe.

SINODELE PROTOPOPESCI

— tractul Aiud. —

— 3 Nov. 1903.

Luni în 2 Nov. n. s'a ținut sinodul (mixt) de toamnă al tractului Aiud. Programul numêra 13 puncte și așa cu tot dreptul ne-am așteptat să fie cercetat cât se pôte de bine. Preoții au venit toți afară de doi cari au fost scușați. Dintre mireni au lipsit mulți și observându-se abuzul acesta de mai multe ori, au trebuit să se lee hotărîre în contra nevredniciei celor, ce nu cinștesc vrednicia de delegat al unei comune bisericesci.

După celebrarea șintei liturgii, Preonoratul Domn protopop Ioan Maior deschide sinodul prin o vorbire, în carea raporteză despre starea preoților, învêțătorilor și a poporului din tract. Scrisorile le-au aflat în ordine la toți, pentru unele parochii s'au cumpêrat casse Wertheimiane, restanțele sînt plătite mai tóte. Vorbesce despre congruă asigurând preoțimea de îngrijirea părintescă a Escelienței Sale Domnului Metropolit. Spune, că s'au zidit dóne școle, dóne școle sînt în lucrare, una se zidesce în 1904. S'au sistemisat de nou 4 posturi de învêțători amintesce chestia quinquenalului. Salută pe cei preșenți, și îi rógă să-și dee șilînța, ca sinodul să succedă cât mai bine.

Se adună credenționalele, la cari am să observ următóarele: un frate n'a adus de loc, nici nu șcia, că trebne s'au ba, zice, că să ne îndestulim, că și-a adus curatorul; altul și l'a făcut în chilia învêțătorului, vezi bine fără șigil, cu subscrieri false. Mulți delegați nu s'au prezentat, de aceea părintele Morariu. (Poiana) propune ca pentru viitorii delegații ce nu se preșintă, nici nu se escusă să fie pedepsiți, iar părintele Ieronim Man — (Băgău) propune, ca acestia să-și pêrdă pentru tot de una dreptul de a fi aleși de delegați. Mai vorbesce tot în sensul acesta învêțătorul Crișan (Teiuș), și propunerile să primesc cu unanimitate.

Comisiunea pentru reviziunea rațiunilor fondului tractual raportează, că le-a aflat în ordine, fiind statul activ 313 cor. 60 fil. În sinodul de față se mai adună vre-o 20 cor.

La „răspunsul la apelul celor 15 protopopi în chestia congruei și a sinodului archidieceșan“ vorbește părintele Man, și-și exprimă nedumerirea față de stat. Ie temă că și noi vom fi plătiți ca preoții din Franța cari fiind socotiți ca simplii slujbași ai statului, își pierd plățile, când vrea ministrul. Ie frică de secularizare. — și de avem ast fel de prospecte, nu cer mila guvernului. Părintele Aron — (Tâmpabaza) propune, să fie primit apelul în întregime al lui, și răspunde părintelui Man, să nu se temă de secularizare, căci acum nu ne amenință, și de vine după ce 10 ani am avut congrua, vom jertfi bucuros. În jertfă, acesta nu se mai încrede părintele Man, căci nu jertfese preoții nici ceia 10% din ajutorul de stat, de cum se jertfescă atunci sume mari. Ia cuvîntul protopopul și arată de ce e mai bun între împrejurările actuale sinodul archidieceșan de cât congresul, care ar fi întâmpinat multe neplăceri și neajunsuri. Cel 15 protopopi vrea să fim plătiți din cassa statului, pe calea Ordinariatului arhiepiscopesc, nefiind virți în autonomia romano-catolicilor. În direcția această lucră Excelenția Sa Domnul Mitropolit — căruia la dorința tuturor i-se trimite o telegramă omagială. Am așteptat, să fie desbătută mai bine chestia.

După aceea urmază desbaterea amănunțită a statutelor fondului tractual, ce va ave de scop ajutarea bisericilor și a școlilor. Să desbate cu mult interes.

Se încasază „taxele“, și la eventuale propunerile protopopul recomandă introducerea „istoriei parohiale“, în carea fie care preot ar însemna în fie care an, în câte-va șire sau o față, eventual și mai bine, evenimentele mai însemnate din parohie. Însemnătatea ei o arată cu un exemplu recent, unde dacă ar fi fost o ast fel de carte, ar fi prins foarte bine. O sprijinesc mai mulți, unii sînt indiferenți, la alții nu le place, și după desbatere se decide: propunerea să se studieze, și să se decidă asupra ei în sinodul anului viitorii (!).

Am așteptat să fi recomandat „Răvașul“ răspândirea lui prin popor, mai ales, că frumoșe laude am auzit de la un frate despre el. Ideea se alevase mai înainte dar n'a propus-o nime. La romano-catolici să fac ast felii de lucruri, și încă cu gazete politice, cum e foia socială creștină „Uj-Lap“. Am la îndemână „Religio“ numărul 30 din care ved, că în un tract al dieceșei de Cașovia (Sátorajja-Ujhely) s'a hotărît în unanimitate, ca fie care preot să procure mai mulți numerii din „Uj-Lap“ în fie care zi, și să-I răspundescă prin popor sau el, sau învățătorul. De ce n'am puté face și noi așa cu foile noastre bune?

E de dorit, ca preoții să vină pregătiți la sinode, ca să vorbească, să discute, nu să tacă. De ar fi mai mulți învățători, acestia iar fi întrecut pe preoți în discuțiuni. Ar fi și de dorit, că să vină mai mulți învățători, căci dintre stăți poporani câți au fost, nu și-a ridicat glasul numai badea Ioan Radu, de la Ujfalău, și mai unul, și când întreba protopopul, ce zice mireni vorbia învățătorul Crișan și alții ba. S'ar

puté face așa, că unde e numai un delegat, să se aleagă poporan și nu învățătorul, ca să nu zică ómenii, că toate le face popa și dascălul cum le place; unde înse sînt doi și mai mulți delegați, dacă numai se pôte să fie ales și învățătorul.

Job.

Aflându-ne la sfîrșitul anului, și partea cea mai mare a abonenților nostri fiind în restanță cu abonamentul, venim a-I roga cu tot respectul, să binevoiescă a-ne trimite prețul abonamentului, cât mai grabnic, căci nu mai putem aștepta, avînd și foia lipsele și datoriile sale pe cari trebuia să și-le plătescă.

Administrațiunea.

Noutăți.

De la Asociațiune. „Telegraful“ în nri de ieri publică la loc de frunte scrisoarea dlui Dr. Alex. Mocsonyi, prin care abdice din presiunea Asociațiunii pentru cauză de morb. Abzicînd din acest nobil oficiu dl Mocsonyi cu vîrul său Zeno dărniesc pentru „Casa națională“ suma de 24 mii cor. Regretăm depărtarea dlui Mocsonyi din fruntea Asociațiunii noastre, unde atîta e de lucrat!

În Rusia ca și la noi. Guvernorul general al Poloniei generalul Czerikow are, să-și părăsescă oficiul. Delăturarea lui după „Kryer Poznanski“ are următoarea cauză: Pe vremea petrecerii sale celei mai din urmă în Skierniewice țarul fără de a înconștința pe cel din alaiul său s'a dus în scola populară de acolo. Învățătorul intru început a fost cuprins de spaimă, dară s'a recules și a început instrucția din nou, pentru ca să oferescă țarului o iconă deservită a ei. Copiii mai rostiră încă o dată rugăciunea și anume pe rusesc. Țarul se rugă și el și ascultă apoi câtă va vreme instrucția. Fără de veste întrebă țarul. „Aceștia sînt în mare parte scolarî-rusesci-ortodocși?“ „Nu“ răspunse învățătorul. „Câți scolarî instruzei dîta?“ „87“ „Și câți sînt ortodocșii?“ „Trei“. În răspunsul. „Și câți sînt catolicii?“ întrebă țarul. „84“ „Așa dară pentru trei prunci ortodocși au să se rîge rusesc 84 prunci poloni catolici?“ Conversarea această o auzi deja și alaiul, carele venise în urma țarului. În alaiu era și guvernorul general Czerikow și curatorul Schwartz al districtului școlastic Varșovia. „Așa dară în acest chip se respecteză rînduile mele?“ se îndrepta țarul către curatorul districtului școlastic al Varșoviei. Mai întâiu stăpâni tăcere, iar mai apoi se scusă curatorul Schwartz cu aceea, că el a lăsat, să se plinescă numai poruncile guvernorului general din Varșovia. Răspunsul acesta l-a neîndesulit pe țarul foarte. Iar pe Czerikow l-a făcut, să simțescă disgrăția împărătescă.

Teodor Mommsen. Știința iar e în doliu, unul dintre cel mai savanți istorici a murit la Charlottenburg lângă Berlin în vrsta de 86 ani. Mommsen a fost în timpul din urmă profesor la universitatea din Berlin și a devenit celebru prin studiile sale epigrafice, numismatice, limbice etc. Opul său cel mai celebru este Istoria poporului roman în 5 tomuri și prin care el s'a ridicat la treapta de mare autoritate pe terenul istoriei.

Pentru Internatul Vancean de fetițe au contribuit: Dr. S. Radu Uioara, I. Pop Jucul inf., I. Costin S. Petru și A. Boer Cason câte 11 c. 65 f.

Esposiția profesor. Smigelschi. Ziarul „Vremea“ din București, în urul de Duminecă publică sub titlul „O interesantă manifestare artistică“ o amănunțită aprețiere a esposiției de la Sibiu a prof. Smigelschi, făcîndu-și observările sale mai ales la lucrările picturii bizantine. Terminînd autorul (V. R. P.) acelei dări de samă concludă următoarele: „Meritul operei dlui Smigelschi este incontestabil mare și ar fi de dorit, ca să vedem esposițiunea din Sibiu adusă și aici în București, pentru a servi, ca model unora și a fi supusă criticei serioase și mai competentă a altora.“

Hymen. Domnul Virgil Stanciu, cleric absolut și Domnișoara Emilia Deac, anunță cununia lor care se va ține Duminecă în 15 Novembre n. în biserica greco-catolică din Roșia-de-secaș.

Reuniunea învățătorilor români din Archidieceșea gr. cat. de Alba-Iulia și Făgăraș își va ține Aduuarea generală a V. Duminecă și Lună în 8 și 9 Novembre 1903, în sala de gimnașică a institutelor de învățămînt din loc.

Convocare. Despărțămîntul Aind al reuniunii învățătorilor gr. cat. din Archidieceșea de Alba-Iulia și Făgăraș, prin această se convoca la adunarea de toamnă, ce se va ține la 22 Nov. n. c. în comuna Mișcrea c. Cu această ocaziune își va serba jubileul activității de 25 ani pe terenul instrucțiunii dl învățător local Basiliu Timbuș iar sara se va aranja petrecere cu dans, la care prin această toți doritorii de a participa să se consideră invitați, de ore ce invitații speciale nu se fac. Teiuș la 2 Nov. n. 1903. Cornel Crișan, președ. desp. — La 16 Nov. n. despărțămîntul Reghinului își va ține adunarea generală de toamnă în Jernot faia.

Fenomen interesant Duminecă sara înainte de 6 ore toate bateriile telegrafice din Franța au denegat serviciile și comunicația nu s'a putut restabili de cât după apusul soarelui. Perturbația această, atribuită puterii magnetice terestre, e prima, de la aplicarea telegrafului.

Masa studenților români din Cluș. Importanța acestei frumoșe instituțiuni umanitare a crescut anul acesta foarte mult prin împrejurarea, că la mensa academica direcțiunea a oprit studenților români să mai vorbească în limba lor. Din lipsa mijloacelor n'au putut fi primiți de cât 28 tineri, mulți au fost respinși. În favoarea acestei instituțiuni banca „Economul“ a primit următoarele contribuiri: Ioan Meșianu, Mitropolit, 200 cor. „Someșana“ 200 cor., „Vlădeasa“ 100 cor., „Hăteșana“ 50 cor., „Mercur“ 50 cor., „Oravițana“ 50 cor., „Bihoreana“ 40 cor., „Fortuna“ 20 cor., „Olteana“ 20 cor. și Alex. Lupan, preot 10 cor. — Recomandăm din toată inima sprijinirea mesei studenților din Cluș.

Petreceri. Universitarii români din Cluș invită la Picnicul ce se va ține Joi în 26. Nov. st. n. 1903, în sala Redutei orașăneșci. Venitul curat e destinat pentru ajutorarea tinerilor lipsiți de mijloce.

Pentru scola gr. cat. din Berchiș — districtul Turzii — Domnul Ignat Borza curator primar în Alba-Iulia-Materi, a dăruit cărți și recușite școlare în preț de 39 cor. 46 fil. Interesul ce-l arată Domnul Borza, în fie care an pentru scola din comuna sa natală se laudă de sine.

Necrolog. † Georgiu Kerezi, paroch gr. cat. de Portelec, dieceșea Orădii a murit la 30 Octobrie a. c. în etate de 61 de ani. În a 33 an a preoției și a fericitei căsătorii.

Odihnescă în pace!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Alesandru Papiu Ilarian.

(27 Sept. 1828—23 Oct. 1877.)

(Continuare.)

Memoriul de la Turin este înaintat lui Cuza-Vodă. Domnitorul în timp de cugtare, și în timpul acesta se scrie Memorandul lui Papiu, prezentat Domnitorului, asupra raporturilor Românilor cu Nemții, Slavii și Ungurii în timp de pace și în cazul unei revoluțiuni în răsăritul Europei. Memorandul lui Papiu este așa dară isvoritor din încercările Maghiarilor de a face o alianță cu Principele Cuza.

Deși Memorandul lui Papiu se scrie într-o singură noapte, cum ne asigură dl George Missail, care era de față la redactarea lui. — cu toate acestea el este un adevărat cap de operă plin de sfaturi înțelepte bine gândit și bine spus.

Memorandul lui Papiu, publicat în „Revista pentru istorie, arheologie și filologie“¹⁾ a dlui Grigorie Tocilescu, noi nu l'am vădit. Avem înse, din bunătatea dlui Vasile Pârvan, un resumat substanțial din care se poate afla în de ajuns cuprinsul lui. În lipsa originalului publicat la dl Tocilescu, suntem siliți deci a ne folosi numai de acest resumat în espunerea conținutului și principiilor ce alcătuiau, de data acésta, marele ideal al lui Papiu.

În acest Memorand, Papiu face o revistă clară și înțelegătoare peste idealurile poporilor în politica orientală. El le pe rând și prezintă în termeni convingători idealul Germanilor, al Slavilor și al Maghiarilor și în urmă espune și idealul său, care în același timp era idealul național al tuturor Românilor.

Să vedem pe scurt și noi, cari sunt aceste ideale și cum se înfățișază ele prin prisma politică a lui Papiu.

Mai întâiu espune idealul germân din punctul de vedere al Austriei, al Prusiei și al democrației. Acest ideal culminează în ideea de a întinde germanismul de la Marea-Baltică și până la Marea-Neagră.

Urméază idealul slav sau idealul Rușilor și al Slavilor transdanubiani. Acest ideal culminează în ideea de a se întinde de la Marea-Négră și până la Marea-Mediterraneană, lucru ce numai prin înghițirea Românilor și Maghiarilor era cu putință.

După acestea urmăzá al treilea ideal, și anume idealul magiar, care în esență este o Ungarie mare și la care Maghiarii lucră neîncetat și fără preget, chiar și atunci, când sînt învinși în luptele date.

Papiu cunoscea bine și istoria și politica Maghiarilor, și cu ajutorul acestora cunoscîntele el putea să espună pe larg idealul lor.

Contele Ștefan Széchenyi la 1825 jertfese întreg venitul averilor sale de pe un an pentru înființarea unei academii magiare, și exemplul lui îl urmăzá încă și alți magnați magiari. La 1843 Baro-nul Vesselényi face un plan, care avea în timp de 10 ani să magiarizeze pe toți Românilii învîțându-i de o parte unguresce și împroprietărindu-i de alta și pe ei. Planul

Maghiarilor de la 1825 și până la 1842 în adevér a și făcut pași foarte mari, și erau convinși serios, că e aproape timpul, când vor puté să-și ducă la îndeplinire scopul dorit. Chiar și poeții credeau în realizarea lucrului când cântau: „Tot omul să fie om și magiar“ (Minden ember legyen ember és magyar). Înșuflețirea maghiarilor face minuni și răpește cu sine și pe alții. Încă mai înainte să magiarizase aristocrația română; iar acum începe a se magiariza și inteligența.

Înse acum s'a schimbat fața împrejurărilor, căci și Românii s'au deșteptat trezindu-se și în dinșii conștiința națională.

Dacă maghiarii vreau cu ori ce preț unirea Transilvaniei cu Ungaria și strigă „unire sau moarte“, Românii deșteptați la conștiința lor de acum, încă să opun tot mai mult și se vor opune până în sfîrșit ideii unirei.

Papiu prevede, în prajma cestiunii de definitivă unire a Transilvaniei, că Austria, credincioasă politicii sale viclene, pe cum la 1848 așa și acum încă va încuviința unirea Transilvaniei cu Ungaria, pentru că Austria în tot de una a purtat o politică intrigantă.

Nemții, Slavii și Maghiarii toți își au idealurile lor bine plănuite, dar în același timp și Românii și-i au pe al lor. Pe cum la aceia idealul culminează în întinderea și unirea într'un singur corp politic, în tocmă așa și Românii țintesc necotenit la întindere și unire. Papiu presupunénd existența eventuală a unui asemenea stat, vrea tot odată să-l examineze sub diferite raporturi; ast fel sub raportul național, apoi sub raportul strategic, în urmă sub raportul intereselor politice ale Europei apusene.

În cercetările sale Papiu, arată că națiunea română este omogenă pe un teritor considerabil de la Tisza pînă la Nistru și de la Dunăre pînă la Carpații de Nord; și că pozițiunea geografică încă e foarte favorabilă, întărită fiind prin brîurile ce o încunjură de la Apus. Răsărit și Miază-zi, cum și prin inexpugnabila cetate a Ardealului, lucruri atât de mult înțelese și de Austriaci, și de Magiari și de Români încă din celea mai vechi timpuri.

După ale sale cercetări, țările unite românesce numai cu Transilvania, au viitor în Europa. Dar chiar și Europa are interes să se ridice un stat puternic pe malurile Dunărei, fie acesta ori Austria, ori Ungaria ori o Românie puternică.

Dar Austria nu pôte fi statul acesta de ore ce este nepopulară.

Ungaria este bine cunoscută în Europa, mai bine de cât Țările-românesce. Dacă într'un eventual război, Ungaria ar învinge pe Austria, atunci Ungaria ar deveni dușmana Țărilor-românesce.

A treia combinație ar fi România, dar acésta numai în unire cu Transilvania s'ar puté realiza. În vederea tuturor acestora, Domnul Românilor are o mare misiune atât în lăuntru cât și în afară.

În privința agendelor interne, propune Domnitorului următoarele lucruri:

1. Întărirea și sporirea armatei.
2. Asigurarea opiniei publice și încrederea națiunii prin îmbunătățirea administrației.
3. Căștigarea simpatiei poporului prin împămîntenirea țărenilor.
4. Crearea unui singur centru național de instrucție și patriotism pentru ambe principatele.

5. Sporirea finanțelor statului prin secularizarea averilor mănăstiresce. În fine

6: Întărirea autorității guvernului.

În afară recomandă lui Cuza-vodă:

1. Să întrețină raporturi amicale cu Franța și Italia, și să angajeze scriitorii, cari vor avea să arete, că mai sînt Români și afară de Principatele-Unite.

2. Să nu se strice nici cu Austria și nici cu Rusia, dar în același timp să nu permită colonii nemțesci în Principate și nici întinderea jurisdicțiunii consulatului austriac.

3. Să se înțelégă nu numai cu guvernele, ci tot odată și cu poporele; să asculte și de Magiari dar să nu uite că Maghiarii și Românii nu au întru toate aceleași interese naționale. Cu toate acestea, este posibilă în orient o revoluție; magiară, în cazul acesta Românii nu au să țină nici cu Maghiarii, nici cu Austriacii, căci sînt pășiți. Privirile tuturor Românilor au să se îndrepte în cazul unei asemenea revoluție asupra lui Cuza-Vodă.

Deci Domnul Românilor să aște un chip, ca să ducă la îndeplinire idealul Românilor, înse așa ca să nu pericliteze existența Principatelor române. Calea o va arăta timpul, una înse i-se pare lui Papiu mai mult de cât sigur, că în cazul unui război, Românii de pretutudenea, bărbați, femei, bătrâni și tineri ar fi gata să moră pentru Domnitorul Cuza.

Memorandul lui Papiu împedecă mult realizarea alianței magiaro-române, căci de aci înainte Cuza-vodă își schimbă atitudinea politică și în condițiunile alianței pune și Transilvania, care înse Maghiarii nu puteau să o cedeze.

Politica lui Napoleon și sfaturile lui lui Papiu determinase atitudinea lui Cuza, și schimbarea lui zădarnici cu desăvîrșire ori ce încercare ulterioară pusă din partea emigaților magiari în cestiunea despomenitei alianțe.

Napoleon acum nu mai vrea război, Cuza vrea alianță, căci cum spuse colonelului Zglinicki (Alphonse Levais), cu prilejul Memorului din Turin, el ca principe român nici o dată nu pôte să abdică la biruința Transilvaniei¹⁾ Și cu toate că la 8 Ianuarie din anul următor se încheie între Cuza și Klapka o nouă convenție²⁾ alianța totuși nu s'a realizat nici o dată. Nu, căci Cuza era preocupat de cestiunea Transilvaniei în totă puterea cuvîntului.

(Va urma.)

Prof. Dr. Ioan Rațiu.

¹⁾ Anul I, pag. 134—146.

¹⁾ Veđi Kossuth, ibidem, vol. III, pag. 252.
²⁾ Publicată la Kossuth, ibidem, vol. III pag. 248—50.

ALBERTINA.

18

— Povestire. —

(Continuare.)

— Acésta e și dorința mea, îi răspunse bătrâna; și e și dorința mamei tale, dar cine scie învoi-se-va tatăl său să o lase cu noi?

— Și pentru-ce să nu se învoiescă? reluă pruncul.

Într' aceea intră Albertina — urmată de Conrad — care câtce vădu pe cele două dómne, se aruncă în genunchi exclamând:

— Iertăți-mă! . . . .

Marchesa și Iulia se grăbiră să-l ridice, și cea dintâi îmbrășosându-l dișe

— Să uităm trecutul și să cugetăm mai bine la prezente. Spune-mi cari sînt planurile tale? Iar el răspunse:

— Dómnelor! eú vè multămesec pentru bunătatea ce o arătați față de mine, pentru-că în loc de a-mè mustra pentru greșelele mele, voiți să vè îngrijiți de mine și de viitoriul meú; dar eú nu pot să am alt plan, de cât să-mi spăsesc greșelele mele rătăcind și vagabundând prin lume și lucrând pentru-ca să-mi susțin pe fca mea.

— Unica greșală — reluă iarăși dómna de Montermè, pentru care trebuie să te mustru este aceea, că nu te-ai încređut în noi, și nu ne-ai descoperit mai înainte secretul tēu. Dacă ai fi venit la noi, cât ce ne întórserăm din Anglia și ne-ai fi descoperit acest lucru, biéta ta copilă n'ar suferi acum atâta. . . .

— Nu, maica mea, intrerupse Albertina — nu dișe așa; eú nu voiú suferi nici când, ca tatăl meú să fie dojenit din cauza mea!

— Tu ești un ánger, scumpa mea fică! . . . zise Conrad îmbrășosându-o, dar mátușă mea are drept: dacă ași fi ascultat eú consciința mea, care mè îndemna să mărturisesc delictul comis, n'ai trebui să suportú tu acuma urmările. Dar rușinea și frica de a fi respins și blăstămat — mè reținură.

— Să lăsăm aceste tânguirí, căci nu sînt de folos, adause bătrâna marchesă, ce e făcut nu se póte desface! De bună samă Dumnezeú a permis ast feliú numai pentru binele nostru, și póte că în scurtá vreme ne vom și convinge despre asta. Cu privire la tine, Conrade, motivul ce te-a îndemnat să comiți greșala cu care te acuzí — face ca greșala să fie socotită cu mult mai mică de cât cum ar fi intru' adevér, și fca mea și eú — cari simțim puterea afectului cătră prunci — suntem constrinse nu să aprobăm, ci să escuzăm și să iertăm lucrarea ta.

— Multămesec, — exclamă tatăl Albertinei; — generositatea cu care imi acordați nu numai iertarea, ci încă căutați să-mi și micșorați vina mea, imi dá curaj să sperez că și Dumnezeú mè va ierta!

— Dumnezeú nu denégă nici când iertare acelor, cari o cer cu inimă sinceră — replică marchesa cu ton grav. Acum ședeți să povestim.

Toți ședurá. Dómna de Montermè sfátui pe Conrad să rămână la castel împreună cu copila. Dar el nu se învoi, zicend că trebuia să-și espieze delictul său; pe

Albertina înse o lăsă liberă să rămână — promitendu-i că va veni din când în când să o vadă, dar dinsa protestă zicend, că nu se va învoi nici odată să-l lase să plece fără de dinsa.

Într'aceea sosi și Ana, însoțită de bună Teresia. Nu ne încercăm să descriem scena mișcătoare, ce avu loc, când orfana sciú că ea este adevérata fică a Dómnei de Montermè; la început nu voia să credă nici de cum aceea ce i-se spunea, dar când fu convinsă despre adevér, bucuria ei fu nețermurită. În scurt înse se supără la cugetul că trebuie să se despărtescă de maică-sa adoptivă și eá nu se va mai bucura de societatea Albertinei. — Maicei adoptive a fetiței i-s'a promis, că o vor ține dînsele în castel — dându-i vre un oficiú, dar cu Albertina lucrul era cu totul alt mintrelea, căci orí cât cerca a o îndupleca și o conjura amica sa, dinsa era neclătită în hotărîrea sa, și la tóte argumentele ce i-se aduceau pentru de-a o abate de la hotărîrea sa, răspundea mereú:

— Dătorința mea este ca să urmez și să fiú lângă tatăl meú.

În vreme ce stăteau ast fel conversând, un servitorú vesti visita parochului din sat. Întrând în sală, vrednicul preot zise cătră marchesă, că are să-i comunice o afacere de o importanță fórte mare. Dómna d' Espinasse îl întrebă nu cumva este vorba despre afaceri familiari, și răspundendu-i-se afirmativ zise:

— Atunci vorbesce fără nici o genare, pentru-că aici sîntem toți în familiá. Acesta e Conrad fiul lui Carol de Montermè, acésta e fca sa, care până astăzi a fost cređută fca reposatului Aloisiu, și Ana — cređută orfană — s'a descoperit de puține óre ca este adevérata nóstră Albertiná.

— Cum! . . . exclamă viú mișcat parochul, — sêrmăna aflată se trage așa dară din marchesií d' Espinasse? . . . Și cum se întmplă că a fost aflată pe treptele bisericeí?

— E o serie de aventuri dureroșe, ce țile vom povesti mai târziu, dar de cumva nu-ți va fi spre greutate, să ne spuú la ce trebuie să atribuim onórea visitei Dtale?

— Căile Provedinței sînt admirabile, reluă bunul preot: Dumnezeú a dispus că să vè aflu adunați pe toți la olaltă pentru de-a vè împărtași o veste îmbucurătoare. Bucurați-vè, domnilor, și înalțați la Ceriú o cântare de recunoscință și de laudă! . . . . Nevinováția contelui Albert de Montermè preste puțin va fi recunoscutá! . . .

— Vorbesci serios? . . . exclamă cu toții într'un glas, adevérat să fie părinte? . . .

— De sigur așa este, răspunse parochul, — și ieși puțin din sală, dar după câte-va minute veni iarăși aducend cu sine un bătrán venerabil, călugăr din ordul Franciscan. Călugărul ține în mână o cassetă și o epistolă bine sigilată. Cu toții se sculară în picióre și salutară respectuos pe omul lui Dumnezeú, iar dînsul cu voce gravă și solemnă, ast fel începú a vorbi:

— Domnilor! eú vin să vè aduc pãrerea de răú și satisfacerea aceluia, care a causat ruina familieí vóstre. El a murit implorând îndurarea lui Dumnezeú și iertarea vóstră. Spuneți-mi: iertăți-l voi?

— Da, răspunseră cu toții într'un glas, — da, noi îl iertăm din tótá inima, ba l'am iertat de multá vreme!

— Dumnezeú vè binecuvinte! reluă călugărul — Epistola acésta, ce fu scrisă — pe patul său de mórte — de baronul Rudolf, de Perros, și carea acum dóuezeci și cincí de ani a fost luată de la servitoriul contelui de Montermè — împreună cu cassetă de lucruri scumpe, mi-a dat'o de trei zile contele Armando de Villeroy, pentru-ca să o predaú în mânilé vóstre.

În dinsa se dovedesce până la evidentă nevinováția contelui Albert de Montermè, și când o veți aréta regelui, el nu va întârzia nici un minut, ca să repareze greșala comisă de repausatul său tatá și va restitui familieí vóstre titulele și onorurile, cari s'au luat pe nedreptul, pe cum și averile confiscate.

— Dumnezeul meú! exclamă la acestea marchesa d' Espinasse, căđend în genunchi, — Dumnezeul meú! . . . tu ai ascultat rugăciunile mele! acum nu mai am nimic de dorit pe acest pãmînt! . . . Acum fă-mè să mor în pace! . . .

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut:

M. Eminescu, Gedichte deutsch von V. Teconția. Bukarest 1903. Verlag des „Rumänischen Lloyd,“ cu o prefață de Dr. Ioan Scurtu.

Pe o estindere de 66 pagini, dl Teconția publică părți alese din Eminescu, subîmpărțindu-și materialul în poesii lirice, sonete, poesii în formă populară, poesii filosofice.

Traducerile sînt fórte frumoșe, menținend forma și ritmul originalului. Dl Teconția a adus un real serviciu literaturei nóstre, facend cunoscute străinătății cele mai frumoșe perle din Eminescu. Drept specimen reproducem două:

Wenn die Gedanken sich der Ruhe weihten,
Die Klänge süßer Andacht mich umwehen,
Dann ruf' ich dich: Erhörest du mein Flehen?
Wirtschwebend dudem Nebelmeer entgleiten?
Und in der Nacht, die nimmer will vergehen,
Wird Licht und Frieden mir dein Blick ver-

[breiten?

Erscheine diesseits der vergangenen Zeiten,
Dass meine Augen dich, wie träumend,
[kommen sehen!

Sacht' schwebe näher, immer näher nieder,
Neig' dich zu mir, lass' nahe mich erblicken
Dein Angesicht, das sanfte, ungetrübte,
Die langen Wimpern schmiegt' an meine
Lider.

Dass der Umarmung Schauer mich durch-
zücken,
Auf ewig Verlorne, ewig Geliebte!

G e b e t.

Wir fleh'n zu den Barmherzigkeiten,
Zum lichten Stern der Meeresweiten:
Erhebe uns, sei Schutz und Schirm,
Uns in dem dräuenden Gestürm,
Lass' mild in uns'ren Qualen,
Mit gnadenvollem Scheine,
Uns deinen Blick erstrahlen,
O Jungfrau, ewig reine,

Maria!

Posta „Unirii“.

I. P. în B. Momentul e potrivit acuma, că amicul Dtale să-și spună cuvîntul. Așteptăm. — tt — N'am primit nici o scrisóre, deși am așteptat. De ce?

Virg. Am dat-o la cealaltă fée.

Editor și redactor răspunđător:
Aurel C. Domșa.

Inserate.

(44) 2-20

8 zile se lasă spre probă.

Numai 2-75 fl.

Să trimite cu rambursă ori anticipându-se prețul.

Un escelent ceas de bușunar Remontoir, de nichel sistem „Patent Roskopf.“ Se vinde cu garanță de 3 ani. — Se dă gratis și o frumoasă catenă aurită și alte articole de reclam.

Celor ce nu le convine li se retrimite banii.

M. I. HOLZER

mare deposit de ceasuri și juvaere.

(Austria) Krakovia Dietelgasse 66.

Liferantul oficialilor de stat.

Prețuraturile se trimit la cerere gratis și franco.

Se caută agenți.

Anunțul se poate reproduce.

(48) 1-3.

A V I S I

Pe baza decisului adunării gen. estrord. ținută în 12 Iuliu a. c. „Reuniunea de consum ca societate pe acții în Marga“ se va licuina; deci se provocă toți creditorii a-și însinua pretensiunea lor verbal sau în scris Dlui Romul Raca, preot în Bouțarul inf. în termen de 6 luni de la datul de sus.

Direcțiunea.

606 v. număr
1903.

(47) 1-1

Arverési hirdetmény.

Alulirott bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közhirre teszi, hogy a gyulafehérvári kir. törvényszék 1903. évi 2093. számú végzése következtében Dr. Maniu Gyula ügyvéd által képviselt a „Patria“ takarékpénztár részvénye javára orosz Peterlecsán Vaszília és társai ellen 150 k. — f. s. jár. erejéig 1903. évi Aug. hó 5-én fogatosított kielégítési végrehajtás utján lefoglalt és 610 k. — f.-re becsült következő ingóságok, u. m.: I. Peterlecsán Valeriunál. 1 tehén. 1 borju és 1 boglya szén II. Peterlecsán Vasziliánál 20 kalangyo buza III. Ruaz Petrunál. 1 szekér, 15 kalangyo buza és egy boglya széna, IV. Alexa Juonál. 2 tehén. nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a m.-ujvári kir. járásbíróság 1903. évi V. 167/2 számú végzése folytán 150 kor. — fl. tőkét követelés, ennek 1902. évi Február hó 25-ik napjától járó 6% kamatai, 1/3% váltódíj és eddig összesen 109 kor. 82 fill. bírósággal már megállapított költségek erejéig Oroszi községben végre-

hajtászenvedők lakásán leendő eszközlésére 1903. évi Novemberhó 11-ik napjának délelőtti 10 órája határidőül kitűzetik és abhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-a értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbbetigérőknek, becsáron alul is, el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták és

azokra kielégítési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt M.-Ujvárt 1903. évi Október hó 18-ik napján.

Dergán János.
kir. bírósági végrehajtó

Banca de asigurare

„TRANSILVANIA“

— întemeiată la anul 1868 —

în Sibiū, strada Cishădiei nrul 5 (edificiile proprii), asigură în cele mai avantajoase condiții:

contra pericolului de incendiu și exploziune, edificiul de ori ce fel, mărfuri, mobile, vite și produse economice etc.

— asupra vieții omului —

în toate combinațiile, capitale pentru cazul morții, asigurări de zestre, de copii, rente, pe viață etc. etc.

Asigurări populare fără ceroetare medicală.

Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a capitalului scadent.

Fonduri de rezervă și de garanție specială, cu finea anului 1900: **1,303.572 cor. 15 bani.**

Valori asigurate contra incendiului: **72,420.299 corone.** Capitale asigurate asupra vieții: **9,248.543 corone.**

Pentru despăgubiri de incendii 3,003 550 c. pentru capitale asigurate pe viață 2,738.793 c.

Oferte și ori ce informațiuni se pot primi de la:

Direcțiune în Sibiū, str. Cishădiei nr. 5, et. I., curtea I., precum și de la subagenții din toate comunele mai mari.

Agenturi principale:

în Arad, Brașov, Cașovia, Cluș, Timișoara și Făgăraș.

(5) 92-52

Calendarul 1904 Unirii

pe anul 1904 e sub tipar

și la sfârșitul l. c. va fi gata. Va avea un cuprins foarte variu și bogat. Cu mai mulți articlii economice, didactice etc. etc.

Partea literară va fi foarte avută.

Pe lângă șematismul preoților

va cuprinde și întreg șema-

tismul învățătorilor din

prov. metropolitană

gr. catolică.

Costă numai **50 fileri** + porto 10 fileri.

Cei-ce vor cumpăra Calendar vor primi ca **dar** și un frumos

CALENDAR DE PĂRETE.

Aducem la cunoștința D-lor învățători, că Cartea de Ceteire de Ștefan Pop s'a înlocuit cu:

== CARTEA DE CETIRE ==

pentru clasa II. III. și IV. primară,

de I. F. Negruțiu și P. Ungurean,

care e compusă după toate cerințele didactice, ținând cont de dezvoltarea intelectuală a băieților după clase.

Cartea are format 8° pg. 310, leg. frumos, costă 1 C. + porto 10 fl.

➡ Intreprindere de transportarea și înmăgăzinarea mobilelor. ➡

ZORN MÓR

== BUDAPESTA, ==

VII. ker., Erzsébet-körút 21. szám.

Primirea transporturilor de mobile în cară de transport patent ces. reg. lucrate după model francez, parchetate complet și închise, pentru toate localitățile din țară și străinătate.

☎ TELEFON. ☎ Adresa telegrafică: ZORN MÓR, BUDAPEST. ☎ TELEFON. ☎

Transporturi de mobile pe tren și pe corăbi, fără întrerupere, cu cruțarea speselor de pachetat.

Inmagazinarea mobilelor

în magazine cu totul uscate și acomodate, pe lângă responsabilitate.

== Representanți în toate orașele mai mari din țară și străinătate. ==

(9) 38-52

☞ Timbalele mele au fost decorate la espoziția milenară. ☞

Timbale de salon

cu pedal, castanii, negre, cu o rezonanță foarte tare și plăcută, de o construcție bună, cu garanță de trei ani. Prețul de prăvălie 150 floreni, ér la mine se pot căpeta cu 75 floreni. Dați instrucție deplină pentru 8 fl. la lună.

== Prescurant trimit gratuit. ==

JEGESI GÉZA

măiestru de țimbale diplomat și inventatorul țimbalei „Coróna de fier”.

BUDAPEST, VII., Nefelejts-utca 43. szám.

(10) 38-52

Bani mijlocesc mai ieftin, mai discret, și mai iute:

Ofiterilor, oficianților privați și de stat, industriașilor, negustorilor și persoanelor apte de credit.

==== Pe lângă replătire avantajoasă ====

Pe căsi, pământuri, realități, mijlocesc în locul prim al doilea și chiar și al treilea împrumuturi de amortisațiune cu 4 1/2 și 5 %.

Conversiunile cele mai complicate le mijlocesc iute, pe lângă remunerare ulterioară.

Câștig informațiuni industriale și comerciale de natura cea mai discretă din toate părțile țării, și în sfârșit,

caușele de tranșare ale comercianților necapabili de a plăti le descurc cu pricepere și mare grija.

==== Pentru răspuns e de a se aclude marcă. ====

SZENES A.

Cancelarie de informații și tranșării comerciale.

BUDAPEST, VII. Erzsébet körút 22, 1|12.

(7) 33-52

==== Numărul patentei 16.794. ====

Carol Beck

pregător de ventilătoare patentate pentru ferestă.

BUDAPEST, VIII, József-utoza 14.

În atenția directorilor de școlă!

6000 de bucăți sunt deja în folosință!

Pentru luarea măsurii, mă rog să vă adresați mie.

Nu sci nime ce-î sănătatea!!

și care ne-o putem păstra numai pe lângă ventilație potrivită.

Ventilatorul aflat și patentat de cătră Carol Beck este fabricațiune magiară, care întrece toate ventilătoarele din străinătate, atât în ce privește scopul, cât și bunătatea. Din punct de vedere sanitar, curentul e eschis prin apertura de 45 %. Se pot aplica la toate ferestile. Am foarte multe scrisori de recunoștință, cari dovedesc, că publicul e deplin mulțumit.

Prețurile ventilătoarelor:

Cel mai mare și mai greu, cu decorațiune.	O. 25.—
Pentru ferestă comune, școli, institute și locuințe private	" 13.—
Pentru ferestă mai ușore și mai simple	" 9.—
Ferestă de Closett	" 7.60

Preliminar de spese gratuit:

Ventilătoarele mele se folosesc în următoarele locuri mai renumite. Casina Națională magiară, Ministeriul de comerț, Gimnasiul reformat, Ludoviceul, Școlile elementare de stat din Kis-Pest și în mai multe spitale și școli din capitală și provință, dovedindu-se de foarte bune.

Comandele atât în loc, cât și în provință se efectueso foarte prompt și foarte repede.